

Prioritert
forsknings-
senter

Årsrapport

2021

UiA Centre for
Lifecourse Nutrition

Innhold

Litt historie	1
Tilbakeblikk på 2021	3
Status for våre ambisjoner	4
Ambisjon 1: Øke forståelsen for hvilke kostholds faktorer som er utslagsgivende i et livsløpsperspektiv	4
Ambisjon 2: Skape kunnskap om effektive tiltak for bærekraftige forbedringer på kosthold og helse i et livsløpsperspektiv	5
Ambisjon 3: Omsette kunnskap til praksis gjennom effektiv og fremtidsrettet utdanning av studenter, som igjen kan videreføre ny praksis i regionen og i samfunnet som helhet	5
Ambisjon 4: Bidra til at beslutningstakere tar avgjørelser som har positiv innvirkning på befolkningens kosthold og helse ved å formidle og synliggjøre forskningsbasert kunnskap	5
Scientific Advisory Board (SAB) og User Advisory Board (UAB)	6
Prosjekter i 2021:	7

Litt historie

I 2019 ble seks forskingsmiljø tildelt status som prioriterte forskingssentre ved Universitetet i Agder, deriblant det prioriterte forskingssenteret Lifecourse Nutrition. De prioriterte forskingssentrene skal være blant UiA sine flaggskip for forskningsinnsats av nasjonal og internasjonal klasse, og blir prioriterte av UiA etter allerede oppnådde resultat, og ambisjoner for videre utvikling. Videre skal de prioriterte forskingssentrene ha nasjonale og internasjonale ambisjoner, og skal arbeide etter universitetets strategi. (www.uia.no).

Det prioriterte forskingssenteret Lifecourse Nutrition består av omkring 30 forskere med tverrfaglig kompetanse innen ernæring og folkehelse samt barnehage- og lærerutdanning med en stor tematisk bredde fra antropologisk forskning på matsystemer til biokjemiske prosesser på cellens organellenivå. Hovedsakelig konsentrerer forskningen seg om sammenhengen mellom ernæring i tiden før unnfangelse, under graviditeten og ernæring fra tidlig alder, og påfølgende helse og utvikling.

Senteret er organisert med en egen senterledelse bestående av senterleder Nina Øverby, nestleder Anine Medin og administrativt senteransvarlig Erik Grasaas. Videre har senteret opprettet en egen intern ressursgruppe bestående av forskere med doktorgradskompetanse. Det gjennomføres regelmessige forskningsguppemøter for alle medlemmer, egne juniormøter for våre doktorgradsstipendiater. Senteret har også et eget brukerråd (User Advisory Board / UAB) og et vitenskapelige rådgivende råd (Scientific Advisory Board – SAB).

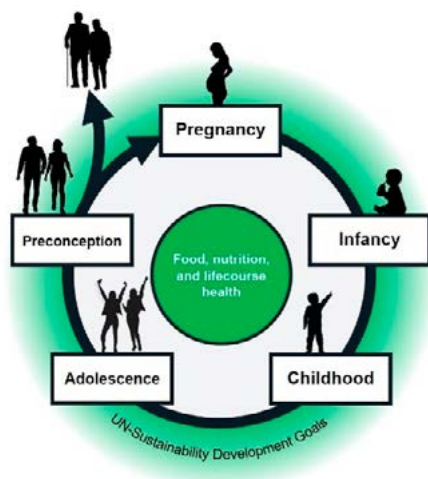
Senteret har fire vitenskapelige ambisjoner:

1. Å øke forståelsen for hvilke kostholds faktorer som er utslagsgivende i et livsløpsperspektiv
2. Å skape kunnskap om effektive intervensjoner og tiltak for bærekraftige forbedringer på kosthold og helse i et livsløpsperspektiv
3. Å omsette kunnskapen til praksis gjennom effektive og fremtidsrettet utdanning av studenter som vil innføre praksisen i regionen og i samfunnet som helhet
4. Å informere beslutningstakere slik at de kan skape vedvarende, positiv endring hos barn, familier og i samfunnet, gjennom formidling og tilgjengeliggjøring av den forskningsbaserte kunnskapen.

Visjonen til senteret er at barn og unge skal vokse opp med et sunt kosthold, og at de har ferdighetene til å opprettholde dette gjennom livet – samtidig som de sikrer den potensielle helsen for sine fremtidige barn. Dagens kosthold er fremtidens helse.

Oppdraget vårt er derfor å utføre forskning av høy kvalitet i samskaping med brukerne for å stimulere, fremme og anbefale et sunt kosthold til fordel for alle landets innbyggere, og for å forbedre enkeltindividets kosthold og helse hele livet igjennom.

Forskningsfremskritt innen tidlig ernæring har drastisk endret synet vårt på hva som danner grunnlaget for livslang helse. Nå vet vi at ernæring fra tidlig alder har stor påvirkning på hvordan helsen utvikler seg gjennom livet, med potensielt store konsekvenser for folkehelse og tilhørende prioriteringer. Senteret vårt vil jobbe for fremskritt innen tidlig ernæring gjennom banebrytende forskning av høy kvalitet. Figuren til venstre viser vår tilnærming til forskning i et livsløpsperspektiv:

Tilbakeblikk på 2021

Det har vært stor aktivitet i senteret i 2021 til tross for pandemi, og det viktigste er:

Forskning: Vi publiserte 23 internasjonale vitenskapelige artikler, som overgår vår KPI for 2021 (12 artikler per år), alle rettet inn mot tematikken som er beskrevet i senteret, i tillegg til en bok. Vi fikk i 2021 tilslag på FRIPRO-søknaden EATWELL (12 millioner) som skal undersøke matsystemer i Bhutan, dermed har vi nå to store NFR-prosjekter i senteret. I tillegg er vi partnere på flg. prosjekter som har fått midler i 2021: «SustainComp» (Erasmus+ KA-220), «Nordisk smag» (A.P møller fondet) og «Læringsrik mat på SFO- Agder» (Sørlandets kompetansefond). Av andre viktige aktiviteter så disputerte tre stipendiater i 2021, vi har utvidet stillingsprosenten til vår statistiker, Wills, til 40% og han fikk også professoroppykk i 2021. Wills' bidrag har styrket vårt arbeid med forskningskvalitet og data management, med ringvirkninger til hele UiA (biblioteket). Professor Ostojic startet i 2021 og har utvidet vårt arbeid med den biologiske betydningen av mat.

Strategisk arbeid: Ledelsen i senteret har i 2021 videreført arbeidet med infrastruktur for å rigge mot langsiktig drift, forankring og trivsel. Dette inkluderer regelmessig møtevirksomhet; i ledelsen, med instituttleder, med ledere for tematikker, med stipendiater (juniormøter) og møter for alle i senteret. Vi inkluderer alle med førstestilling i viktige strategiske vurderinger for senteret. Vi har hatt samtaler med prof. Il for å bygge sterkere profil i senteret og finne vår nisje nasjonalt og internasjonalt. Senteret har inkludert mer tverrfaglig arbeid i tråd med UiAs satsning (antropologi, biokjemi, biologi, ernæring, fysisk aktivitet, matkultur, psykologi, implementering og statsvitenskap mm). Vi har opprettholdt individuelle samtaler med alle forskere i senteret med svært gode tilbakemeldinger. På grunn av pandemien har vi forsterket det sosiale arbeidet med ukentlige gåturer, digital musikkbingo, en halv dag hvert semester med teambuilding-aktiviteter og oftere tilsendt informasjon fra senteret. Godt miljø gir arbeidsglede.

Status for våre ambisjoner

Senteret ble opprettet i 2019 og knytter sin forskning opp mot fire ulike vitenskapelige ambisjoner, hver med egne mål fastsatt i senterets milepælsplan. Nedenfor presenteres vår redegjørelse for måloppnåelse siste år (2021) for ambisjonene.

Ambisjon 1:
Øke forståelsen for
hvilke kostholds faktorer
som er utslagsgivende i
et livsløpsperspektiv

For å svare på denne ambisjonen er det viktig med gode vitenskapelige metoder, og vi har etablert en norsk utgave av det anerkjente kostholdsmetoden "myfood24" og har publisert valideringsstudier av denne. Videre for spesifikt å svare ut ambisjonen, har vi kartlagt studenters kosthold i 2019 og 2020, startet et stort kartleggingsprosjekt blant 7000 unge voksne og flere blant barn. Medin har bidratt inn i forståelsen av energiomsetning gjennom livsløpet i form av artikler deriblant i Science og bidrag til The IAEA International Doubly Labelled Water Database. Hillesund, Vik og Øverby har løftet måltidsfeltet. Ostojic har bidratt til kunnskap om kreatins betydning i ulike livsfaser, og har sammen med Engeset søkt midler for å forstå betydningen av kreatin for fertilitet. Oppstarten av FRIPRO-prosjektet EATWELL til Van Daele og prosjektet VeggiSkills vil også bidra sterkt til denne ambisjonen. Vi fikk under Scientific Advisory board 2021 skryt for at vi bruker eksisterende data, og har i 2021 lagt noen nye brikker i puslespillet om hvilke kostholds faktorer som er viktige for livslang helse ved bruk av slike data. Vi bruker populasjonsbaserte studier som PIRLS, TIMSS, MoBa og HUNT. Ved dette flytter vi kunnskapen om matens betydning tidlig i livet til å ikke bare gjelde fysisk helse, men også kognitiv utvikling, læring og mental helse, samt inkludering av måltidsaspektet i denne forskningen.

Ambisjon 2:

Skape kunnskap om effektive tiltak for bærekraftige forbedringer på kosthold og helse i et livsløpsperspektiv

Senteret har mange pågående tiltaks-prosjekter. Flere artikler om positive effekter av tiltakene er publisert i 2021. Prosjektet "Nutrition Now" (Matnyttig) har fått 15,8 mill. NOK fra NFR for å implementere tiltak der folk bor og lever, i kommunene. I tillegg er data fra fire av våre intervensjonsprosjekter inkludert i et stort internasjonalt forskningsprosjekt, TOPCHILD, som samler tiltak fra hele verden for å se hva som kan forebygge overvekt blant barn under 2 år. Innledende artikler er publisert. Vi er også partnere på to H2020-søknader til utlysning: HORIZON-HLTH-2022-STAYHLTH- Prevention of obesity throughout the life course. Det er også lagt ned enorm innsats i studien PREPARED (start i 2021) med tiltak for et sunt kosthold blant voksne før de blir foreldre.

Ambisjon 3:

Omsette kunnskap til praksis gjennom effektiv og fremtidsrettet utdanning av studenter, som igjen kan videreføre ny praksis i regionen og i samfunnet som helhet

Senteret jobber kontinuerlig med denne ambisjonen i alle utdanningene. Vi har fått tilslag på søknad om midler for å evaluere innovative pedagogiske opplegg, både fra Erasmus+ og internt (LU). I Erasmus+ prosjektet SustainComp («Sustainable competences in higher education») skal det utvikles et undervisningsopplegg hvor FNs bærekraftsmål er sentrale. Dette skal igjen komme studentene på våre studieprogram til gode, slik at bærekraft konkretiseres og settes inn i en faglig kontekst i de ulike programmene ved Institutt for ernæring og folkehelse og i fakultetet. I tillegg skal dette benyttes av studenter i Danmark, Slovenia og Tsjekkia. Vi har ansatt en stipendiat som evaluerer et innovativt tverrfaglig mat- og helse-opplegg i lærerutdanningen og en stipendiat som utvikler et innovativt Skills for Life-kurs for studenter. En doktorgradsavhandling med søkelys på skolefaget mat og helses betydning og hvordan en kan bruke innovative og tverrfaglige metoder for å styrke læring i faget, ble forsvart i 2021. Vi har også sterkt samarbeid med regionen (Geitmyra og flere kommuner) for å styrke mat og måltidspraksis i skole, barnehage og SFO. Ett av disse prosjektene er støttet av Kompetansefondet. Prosjekt Skolemat er et samarbeidsprosjekt over fem år med Ungt Entreprenørskap som ledes av Vik, på oppdrag fra Kristiansand kommune. Det skal legge til rette for gode matvaner og redusere sosiale forskjeller blant elever ved hjelp av entreprenørielle metoder.

Ambisjon 4:

Bidra til at beslutningstakere tar avgjørelser som har positiv innvirkning på befolkningens kosthold og helse ved å formidle og synliggjøre forskningsbasert kunnskap

Senterets medlemmer har i løpet av 2021 vært aktive på en rekke ulike arenaer og gjennom dette bidratt til å formidle og synliggjøre forskningsbasert kunnskap (se tabell 6). Lokalt fikk vi en lissepassning fra fylkesdirektør Sundtoft som mente at det er for lite innsats de første 1000 dagene når det gjelder levekårsarbeid i Agder. Vårt prosjekt Matnyttig (NFR) svarer på dette og vi jobber aktivt med ulike regionale og nasjonale aktører i Arendal/Agder/FHI i Matnyttig for å undersøke hvordan man kan påvirke beslutningstakere i kommunen til å fremme god ernæring tidlig i livet. Vi har også bidratt med informasjon rettet mot befolkningen generelt, i faglige sammenhenger, og i en rekke ulike styrever og råd der retningslinjer og anbefalinger fattes (se tabell 6).

Scientific Advisory Board (SAB) og User Advisory Board (UAB)

Senteret har hatt møte med både sitt vitenskapelige rådgivende råd (SAB) og sitt brukerråd (UAB) i 2021. Dette har vært fruktbare møter med gode konstruktive innspill til videre utvikling av vårt prioriterte forskningscenter. Tusen takk til alle i SAB og UAB for interessante og spennende diskusjoner.

SAB:

Keith Godfrey

Adam Watkins

Inga Thorsdottir

Kjetil Størdal

Anders JW Wickstrøm

Donna Pendergast

Regien Biesma

Ole Henrik Hansen

Liv Elin Torheim

Fionnuala McAuliffe

UAB:

Grete Herlofson

Merete Nilsen

Hilde Inntjore

Helene Isaksen

Kine Wangerud

Kai Steffen Østensen

Prosjekter i 2021

Det har vært stor aktivitet i flere prosjekter i senteret i 2021. Det eksternt finansierte prosjektet Matnyttig (Nutrition Now) har startet opp og involverer mange i senteret. Likevel er det blitt sendt flere prosjektsøknader fra senteret i 2021, se understående liste. For fullstendig oversikt av alle prosjekter uavhengig av år, se under forskningsområder på vår [nettside](#). Det er gledelig at flere søknader har fått tilslag, blant annet FRIPRO søknad til NFR for prosjektet EATWELL med Wim som prosjektleder. Andre prosjekter som har fått tilslag er prosjektet mat og helse i fremtidens skole med Vigdis som prosjektleder samt tilslag i flere prosjekter hvor vi er partnere, som SUSCOMP (Erasmus+), læringsrik mat på SFO-Agder og Nordisk smag.

Prosjektsøknader fra 2021

Finansieringskilde	Prosjektleder	Frist/ dato	Prosjekttittel/ prosjekt	Status
LU (FoU-midler)	Vigdis Guttormsen	2021	Mat og helse i fremtidens skole	Innvilget
NFR	Wim Van Daele	10.02.2021	EATWELL	Innvilget
NFR	Anne Ask	17.02.2021	Integrating food & health and mathematics to foster interdisciplinary skills in teacher education and school – BEANS & FRACTIONS	Avslag
HORIZON-HLTH-2022-STAYHLTH-01-05-two-stage: Prevention of obesity throughout the life course	Ekstern PI	2021 (starter i 2022)	The partnership project. "PARTnership-working with parents to Transform the early Nutritional and health-promoting Environment for children to Reduce obesity and improve life-course health in individuals and populations across Europe". (UiA deltaker: Nina Øverby).	Uavklart
HORIZON-HLTH-2022-STAYHLTH-01-05-two-stage: Prevention of obesity throughout the life course	Ekstern PI	2021 (starter i 2022)	Development of Evidence-based funding Strategies and Implementation Guidance for obesity prevention and control in European Nations (DESIGN): a multi-method study (UiA deltaker: Sergej Ostojic)	Uavklart
Erasmus+	Ekstern PI	2021 (starter i 2022)	Sustainable Competences in Higher Education (UiA deltaker: Frøydis Vik)	Innvilget (partner)
Sørlandets kompetansefond	Ekstern PI	2021 (starter i 2022)	Læringsrik mat på SFO- Agder! (UiA deltakere: Frøydis Vik, Vigdis, Cecilie)	Innvilget (partner)
A.S Møller	Ekstern PI	2021 (starter i 2022)	Nordisk smag – en felles bæredygtig madkultur. (UiA deltaker: Anne Ask)	Innvilget (partner)

